NAMANGAN DAVLAT UNIVERSITETI
ILMIY AXBOROTNOMASI, [2026-8]
ISSN:2181-1458
ISSN:2181-0427

13.00.00-PEDAGOGIKA
journal.namdu.uz
PEDAGOGICAL

OLIY TA'LIMNING RAQAMLI EKOTIZIMIDA BO' LAJAK FILOLOGLARNING TRANSPROFESSIONAL KROSS-MADANIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Musayeva Gulnora Abdulxamidovna
Kimyo International University in Namangan, PhD
ORCID: 0009-0008-1463-5652
E-mail: gulnora11@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada oliy ta'limning raqamli ekotizimi sharoitida bo' lajak filologlarning transprofessional kross-madaniy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish masalasi ko' rib chiqilgan. Tadqiqotning dolzarbligi O' zbekistonda amalga oshirilayotgan raqamlashtirish islohotlari, filolog-mutaxassislarga qo' yilayotgan transprofessional talablar hamda mavjud metodik ta'minotning ushbu ehtiyojlarga to' liq javob bermasligi bilan izohlanadi. Tadqiqot maqsadi — Hymes, Canale va Swain, Byram, Deardorff hamda Hofstedening nazariy modellariga, shuningdek Godwin-Jones, Warschauer va Chapellening raqamli ta'lim texnologiyalari borasidagi ishlariga tayangan holda, kross-madaniy kompetensiyaning transprofessional komponentini rivojlantiruvchi bosqichli metodikani ishlab chiqish va uning samaradorligini eksperimental tekshirishdan iborat. Tadqiqotda aralash metodologiya — sifat tahlili va pedagogik eksperiment (dastlabki va yakuniy diagnostika) qo' llanildi, tajribada 64 nafar bo' lajak filolog talaba (nazorat va tajriba guruhlari) ishtirok etdi. Natijalar tajriba guruhida barcha kompetensiya komponentlari, ayniqsa "savoir s'engager" va raqamli-transprofessional komponentlar bo' yicha statistik ahamiyatli o' sish kuzatilganini ko' rsatdi. Ishlab chiqilgan to' rt bosqichli metodika (diagnostik, integrativ-raqamli, madaniyatlararo simulyatsion va reflektiv bosqichlar) oliy ta'lim muassasalarining ingliz tili va tarjimashunoslik yo' nalishlari o' quv dasturlariga tatbiq etilishi mumkin.*

Kalit so' zlar: *transprofessional kompetensiya; kross-madaniy kommunikatsiya; raqamli ta'lim ekotizimi; bo' lajak filologlar; interkulturaliy kompetensiya; metodika; pedagogik eksperiment.*

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИКИ ФОРМИРОВАНИЯ ТРАНСПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ФИЛОЛОГОВ В ЦИФРОВОЙ ЭКОСИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация: *В статье рассматривается проблема совершенствования методики развития транспрофессиональной кросс-культурной компетенции будущих филологов в условиях цифровой экосистемы высшего образования. Актуальность исследования обусловлена цифровыми реформами в Узбекистане и недостаточной методической разработанностью транспрофессиональных требований к филологам. Цель работы — на основе моделей Хаймса, Канале и Свейна, Байрама, Дардорф и Хофстеде, а также исследований Годвин-Джонса, Уоршауэра и Чапелл в области цифровых образовательных технологий, разработать поэтапную методику и экспериментально проверить её эффективность. Использована смешанная методология: качественный анализ и педагогический эксперимент с участием 64 студентов (контрольная и экспериментальная группы). Результаты показали статистически значимый рост по всем компонентам компетенции в экспериментальной группе, особенно по компонентам "savoir s'engager" и цифро-транспрофессиональной компетенции. Разработанная четырёхэтапная методика может быть внедрена в учебные программы направлений английского языка и переводоведения.*

Ключевые слова: *транспрофессиональная компетенция; кросс-культурная коммуникация; цифровая образовательная экосистема; будущие филологи; межкультурная компетенция; методика; педагогический эксперимент.*

IMPROVING THE METHODOLOGY FOR DEVELOPING THE TRANSPROFESSIONAL CROSS-CULTURAL COMPETENCE OF FUTURE PHILOLOGISTS WITHIN THE DIGITAL ECOSYSTEM OF HIGHER EDUCATION

Abstract: *This article addresses the improvement of methodology for developing transprofessional cross-cultural competence among prospective philologists within the digital ecosystem of higher education. The relevance of the study is grounded in Uzbekistan's ongoing digitalization reforms and the insufficient methodological grounding of transprofessional requirements placed on philology graduates. The aim of the research is to develop a staged methodology, informed by the theoretical models of Hymes, Canale and Swain, Byram, Deardorff, and Hofstede, together with the digital-education scholarship of Godwin-Jones, Warschauer, and Chapelle, and to*

experimentally verify its effectiveness. A mixed-methods design was employed, combining qualitative content analysis with a pedagogical experiment (pre- and post-diagnostics) involving 64 prospective philology students divided into control and experimental groups. The findings revealed statistically significant gains across all competence components in the experimental group, most notably in the "savoir s'engager" component and in digitally mediated transprofessional competence. The resulting four-stage methodology — diagnostic, integrative-digital, intercultural-simulation, and reflective stages — is proposed for implementation in English language and translation studies curricula.

Keywords: *transprofessional competence; cross-cultural communication; digital educational ecosystem; prospective philologists; intercultural competence; methodology; pedagogical experiment.*

1. KIRISH

So‘ nggi o‘ n yillikda oliy ta’lim tizimining raqamlashtirilishi nafaqat texnik-texnologik, balki chuqur metodologik o‘ zgarishlarni ham talab qilmoqda. O‘ zbekiston Respublikasida qabul qilingan "Raqamli O‘ zbekiston – 2030" strategiyasi va oliy ta’limni isloh qilish bo‘ yicha davlat dasturlari ta’lim jarayonining barcha bosqichlarida raqamli vositalarning integratsiyalashuvini nazarda tutadi. Ushbu jarayon filologik ta’lim yo‘ nalishlarini ham chetlab o‘ tmaydi: bo‘ lajak filolog-mutaxassislar endilikda nafaqat til va adabiyot sohasidagi chuqur bilimlarga, balki turli kasbiy sohalar (huquq, tibbiyot, iqtisodiyot, axborot texnologiyalari) bilan chegaradosh vaziyatlarda samarali kommunikatsiya olib borish, ya’ni transprofessional kompetensiyaga ega bo‘ lishlari talab etilmoqda.

Globallashuv sharoitida kasbiy chegaralar tobora shartli tus olmoqda: tarjimon huquqiy hujjat bilan, til o‘ qituvchisi xalqaro loyiha hujjatlari bilan, filolog-tahririyat xodimi turli madaniy kontekstlardagi matnlar bilan ishlashga majbur bo‘ lmoqda. Bunday sharoitda kross-madaniy kompetensiya endi alohida fan sifatida emas, balki barcha kasbiy faoliyat turlarini kesib o‘ tuvchi integrativ sifat sifatida namoyon bo‘ ladi. Shu bilan birga, mavjud o‘ quv dasturlari va metodik qo‘ llanmalarda transprofessional va kross-madaniy komponentlarning uzviy bog‘ liqligi, ayniqsa raqamli ta’lim muhitida, yetarlicha aks etmagan.

Muammoning dolzarbligi quyidagi uch omil kesishmasida namoyon bo‘ ladi: birinchidan, davlat siyosati darajasidagi raqamlashtirish talablari; ikkinchidan, bo‘ lajak filologlarga nisbatan kuchayib borayotgan transprofessional talablar; uchinchidan, mavjud kross-madaniy kompetensiya modellarining (Bayram, Dirdorf) an’anaviy, ko‘ pincha auditoriya-markazlashgan formatda qolib ketayotgani va ularning raqamli ekotizim sharoitlariga moslashtirilmaganligi. Ushbu uchlik ziddiyat tadqiqot muammosini keltirib chiqaradi: bo‘ lajak filologlarning transprofessional kross-madaniy kompetensiyasini oliy ta’limning raqamli ekotizimi sharoitida rivojlantirishning ilmiy asoslangan metodikasi yetarlicha ishlab chiqilmagan.

Tadqiqotning maqsadi — nazariy modellarni tahlil qilish asosida bo‘ lajak filologlarning transprofessional kross-madaniy kompetensiyasini raqamli ta’lim ekotizimi sharoitida rivojlantiruvchi bosqichli metodikani ishlab chiqish va uning samaradorligini pedagogik eksperiment orqali asoslashdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: (1) kross-madaniy va transprofessional kompetensiya tushunchalarining nazariy-kontseptual asoslarini tahlil qilish; (2) mavjud metodik yondashuvlardagi bo‘ shliqlarni aniqlash; (3) raqamli ta’lim vositalariga asoslangan bosqichli metodikani ishlab chiqish; (4) metodikaning samaradorligini pedagogik eksperiment orqali tekshirish va statistik tahlil qilish.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, unda kross-madaniy kompetensiyaning an’anaviy komponentlari (Bayram modeli asosida) birinchi bor transprofessional o‘ lchov bilan uyg‘ unlashtirilgan holda, raqamli ta’lim ekotizimiga xos to‘ rt bosqichli (diagnostik, integrativ-raqamli, madaniyatlararo simulyatsion, reflektiv) metodik model sifatida taqdim etiladi. Tadqiqotning amaliy ahamiyati ishlab chiqilgan metodikaning oliy ta’lim muassasalarining filologiya, tarjimashunoslik va chet tillar ta’limi yo‘ nalishlari o‘ quv dasturlariga, shuningdek malaka oshirish kurslari mazmuniga tatbiq etilishi mumkinligi bilan belgilanadi.

2. ADABIYOTLAR TAHLILI

Kommunikativ kompetensiya nazariyasining metodologik negizi D. Hymes tomonidan yaratilgan bo‘ lib, u tilni nafaqat grammatik jihatdan to‘ g‘ ri, balki ijtimoiy-madaniy jihatdan mos qo‘ llash qobiliyati sifatida talqin qilgan. Keyinchalik M. Canale va M. Swain ushbu g‘ oyani grammatik, sotsiolingvistik, diskursiv va strategik komponentlardan iborat to‘ rt qismli modelga aylantirdilar, bu model kross-madaniy kompetensiya nazariyasining shakllanishiga asos bo‘ lib xizmat qildi.

M. Byramning madaniyatlararo kommunikativ kompetensiya (Intercultural Communicative Competence) modeli ushbu tadqiqot uchun markaziy nazariy asos hisoblanadi. Byram kompetensiyani beshta o‘ zaro bog‘ liq komponent — savoir (madaniy bilim), savoir comprendre (talqin va bog‘ lash malakasi), savoir apprendre/faire (o‘ zlashtirish va o‘ zaro ta’sir malakasi), savoir-être (munosabatlar — ochiqlik, mahalliy va boshqa madaniyatga nisbatan tanqidiy bo‘ lmagan

qiziqish) va savoir s’engager (tanqidiy madaniy ongni baholash) orqali izohlaydi. Ushbu model tadqiqotda diagnostika va o‘ lchov instrumentlarini ishlab chiqishning asosiy nazariy tayanchi bo‘ lib xizmat qildi.

D. Deardorff madaniyatlararo kompetensiyaning protsessual (Process Model) va piramidasimon (Pyramid Model) modellarini taklif etib, kompetensiyani statik holat emas, balki uzluksiz rivojlanuvchi jarayon sifatida ko‘ rib chiqadi. Deardorff modeli munosabat (attitude) darajasidan boshlab bilim va malaka (knowledge and skills), ichki natija (internal outcome) va tashqi natija (external outcome, ya’ni samarali va mosligi jihatdan kommunikatsiya)gacha bo‘ lgan bosqichlarni o‘ z ichiga oladi. Ushbu model tadqiqotda metodikaning bosqichma-bosqich tuzilishini asoslashda qo‘ llanildi.

G. Hofstedening madaniy o‘ lchovlar nazariyasi (kuch masofasi, individualizm-kollektivizm, noaniqlikdan qochish, erkaklik-ayollik, uzoq muddatli yo‘ naltirilganlik va boshqalar) o‘ zbek va ingliz tilli madaniyatlar o‘ rtasidagi kross-madaniy farqlarni tahlil qilish uchun tahliliy asos sifatida qo‘ llanildi, ayniqsa transprofessional vaziyatlarda (masalan, xalqaro loyihalarda muzokara olib borish) yuzaga keladigan madaniy ziddiyatlarni izohlashda foydali bo‘ ldi.

Raqamli ta’lim texnologiyalari sohasida R. Godwin-Jonesning yangi paydo bo‘ layotgan texnologiyalar (mobil ta’lim, sun’iy intellekt asosidagi til o‘ rganish vositalari) borasidagi tadqiqotlari, M. Warschauerning raqamli savodxonlik va texnologiya orqali ijtimoiy inklyuzivlik masalalari, shuningdek C. Chapellening kompyuter yordamida til o‘ rganishni (CALL) baholash mezonlari bo‘ yicha ishlari metodikaning texnologik komponentini loyihalashda tayanch manba bo‘ lib xizmat qildi. Xususan, Chapelle tomonidan taklif etilgan texnologiya-vositachiligidagi topshiriqlarni baholash mezonlari (til o‘ rganish salohiyati, ma’no e’tiborga olinishi, autentiklik, ta’sir va amaliylik) tadqiqotda ishlab chiqilgan raqamli topshiriqlarni loyihalashda qo‘ llanildi.

Yuqoridagi manbalar tahlili shuni ko‘ rsatadiki, kross-madaniy kompetensiya nazariyasi (Bayram, Dirdorf) va raqamli ta’lim texnologiyalari nazariyasi (Godwin-Jons, Uorshauer, Chapell) alohida-alohida yaxshi ishlab chiqilgan bo‘ lsa-da, ular o‘ rtasidagi uyg‘ unlik, xususan bo‘ lajak filologlarning transprofessional ehtiyojlariga moslashtirilgan integrativ metodik model sifatida deyarli o‘ rganilmagan. Aynan mana shu bo‘ shliq ushbu tadqiqotning nazariy-metodologik zaruratini belgilaydi.

3. TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda aralash metodologiya (mixed-methods design) qo‘ llanildi, unda sifat tahlili miqdoriy pedagogik eksperiment bilan uyg‘ unlashtirildi. Sifat tahlili bosqichida mavjud o‘ quv dasturlari, darsliklar va metodik qo‘ llanmalar kontent-tahlil usulida o‘ rganildi, bu orqali transprofessional kross-madaniy komponentlarning mavjud ta’lim mazmunida qanday aks etganligi aniqlandi.

Pedagogik eksperiment Toshkent kimyo-texnologiya xalqaro universitetining filologiya yo‘ nalishi talabalari orasida o‘ tkazildi. Tadqiqotga jami 64 nafar bo‘ lajak filolog talaba jalb qilindi, ular tasodifiy tanlov asosida ikki teng guruhga — nazorat guruhi (32 nafar) va tajriba guruhi (32 nafar) — bo‘ lindi. Guruhlar boshlang‘ ich diagnostika natijalari bo‘ yicha statistik jihatdan bir-biriga yaqin ekanligi t-test yordamida tasdiqlandi ($p > 0,05$).

Tadqiqot uch bosqichda amalga oshirildi. Aniqlovchi (diagnostik) bosqichda ikkala guruhda ham Byram va Deardorff modellari asosida moslashtirilgan diagnostik so‘ rovnoma va vaziyatli topshiriqlar (case-based tasks) yordamida boshlang‘ ich daraja aniqlandi. Shakllantiruvchi bosqichda tajriba guruhida ishlab chiqilgan to‘ rt bosqichli metodika (diagnostik, integrativ-raqamli, madaniyatlararo simulyatsion, reflektiv) joriy etildi, nazorat guruhi esa an’anaviy dastur bo‘ yicha ta’lim oldi. Nazorat bosqichida ikkala guruhda ham yakuniy diagnostika o‘ tkazildi va natijalar Styudent t-testi yordamida statistik qayta ishlandi.

Metodikaning integrativ-raqamli bosqichida ʋики-texnologiyalar, LMS platformalari va onlayn hamkorlik vositalaridan foydalangan holda transprofessional topshiriqlar (masalan, xalqaro shartnoma matnini madaniy jihatdan moslashtirish, ko‘ p tilli axborot xabarini turli madaniy auditoriya uchun qayta ishlash) taqdim etildi. Madaniyatlararo simulyatsion bosqichda talabalar rol o‘ yinlari va virtual muzokara simulyatsiyalari orqali Hofstede o‘ lchovlariga asoslangan madaniy ziddiyat vaziyatlarini hal qilishni mashq qildilar. Reflektiv bosqichda talabalar elektron kundalik (reflective e-journal) yuritish orqali o‘ z tajribalarini tahlil qildilar, bu Deardorff modelidagi "ichki natija" bosqichiga mos keladi.

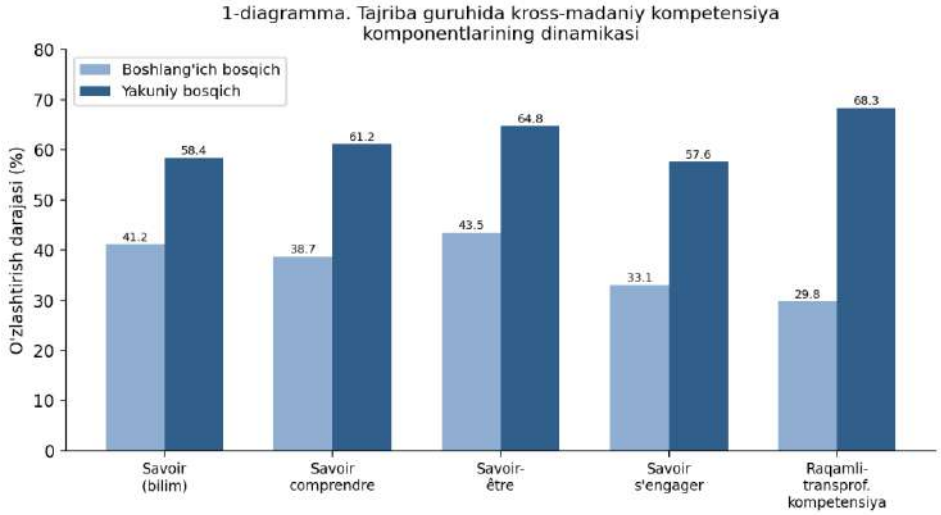
4. NATIJALAR VA TAHLIL

Pedagogik eksperiment natijalari 1-jadvalda keltirilgan. Jadvaldan ko‘ rinib turibdiki, boshlang‘ ich bosqichda nazorat va tajriba guruhlari o‘ rtasida sezilarli farq kuzatilmagan (o‘ rtacha ko‘ rsatkichlar mos ravishda 37,3% va 37,3%). Yakuniy bosqichda esa tajriba guruhida o‘ rtacha ko‘ rsatkich 62,1% ga yetgan bo‘ lsa, nazorat guruhida bu ko‘ rsatkich atigi 42,9% ni tashkil etdi.

Kompetensiya komponenti	Nazorat guruhi (boshlang‘ ich), %	Nazorat guruhi (yakuniy), %	Tajriba guruhi (boshlang‘ ich), %	Tajriba guruhi (yakuniy), %
Savoir (madaniy bilim)	40.5	47.1	41.2	58.4
Savoir comprendre (talqin qilish)	39.0	44.6	38.7	61.2
Savoir-être (munosabat)	44.0	49.3	43.5	64.8
Savoir s’engager (tanqidiy ongli baholash)	32.8	38.0	33.1	57.6
Raqamli-transprofessional kompetensiya	30.1	35.4	29.8	68.3
O‘ rtacha ko‘ rsatkich	**37.3**	**42.9**	**37.3**	**62.1**

1-jadval. Nazorat va tajriba guruhlarida kross-madaniy kompetensiya komponentlarining dinamikasi

Eng yuqori o‘ sish dinamikasi "raqamli-transprofessional kompetensiya" komponentida qayd etildi (29,8% dan 68,3% gacha, ya’ni 38,5 foiz punktga o‘ sish), bu metodikaning raqamli-integrativ bosqichi eng samarali bosqich ekanligini ko‘ rsatadi. "Savoir s’engager" (tanqidiy ongli baholash) komponenti bo‘ yicha ham sezilarli o‘ sish (33,1% dan 57,6% gacha) kuzatildi, bu esa madaniyatlararo simulyatsion va reflektiv bosqichlarning ushbu komponentni rivojlantirishdagi rolini tasdiqlaydi.

1-diagrammada tajriba guruhidagi barcha besh komponent bo‘ yicha boshlang‘ ich va yakuniy natijalar solishtirma tarzda taqdim etilgan. Diagrammadan ko‘ rinib turibdiki, o‘ sish dinamikasi barcha komponentlarda bir tekis emas: bilim komponentlari (savoir, savoir comprendre)da o‘ sish nisbatan yumshoqroq, munosabat va faoliyatga yo‘ naltirilgan komponentlar (savoir-être, savoir s’engager)da, ayniqsa raqamli-transprofessional komponentda esa keskinroq bo‘ lgan. Bu holat raqamli vositalar orqali amaliy, vaziyatga asoslangan mashg‘ ulotlarning nazariy ma’ruzalarga qaraganda transprofessional ko‘ nikmalarni shakllantirishda ancha samaraliroq ekanligidan dalolat beradi.

Guruhlararo farqning statistik ahamiyatini tekshirish uchun mustaqil namunalar uchun Styudent t-testi qo‘ llanildi. Yakuniy bosqichdagi natijalar bo‘ yicha guruhlararo farq statistik jihatdan ahamiyatli bo‘ lib chiqdi ($t = 6,42$; erkinlik darajasi = 62; $p < 0,01$), bu esa ishlab chiqilgan metodikaning an’anaviy yondashuvga nisbatan sezilarli ustunligini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, tajriba guruhi ichidagi "oldin – keyin" natijalarni solishtirish bog‘ liq namunalar uchun t-testi orqali tekshirildi va bu yerda ham statistik ahamiyatli farq ($t = 11,8$; $p < 0,001$) aniqlandi.

Sifat tahlili natijalari, xususan talabalarning reflektiv kundaliklaridagi yozuvlar, miqdoriy natijalarni tasdiqladi: talabalarning aksariyati raqamli hamkorlik topshiriqlari o‘ zlarida "nazariy bilim bilan real vaziyat o‘ rtasidagi

bog‘ liqlikni" ko‘ rishga yordam berganini qayd etishdi, bu Deardorff modelidagi bilim-munosabat-natija zanjirining amalda ishlashini ko‘ rsatadi.

5. XULOSA

O‘ tkazilgan tadqiqot natijalari oliy ta’limning raqamli ekotizimi sharoitida bo‘ lajak filologlarning transprofessional kross-madaniy kompetensiyasini rivojlantirish uchun ishlab chiqilgan to‘ rt bosqichli metodikaning (diagnostik, integrativ-raqamli, madaniyatlararo simulyatsion, reflektiv) yuqori pedagogik samaradorligini statistik jihatdan tasdiqladi. Tajriba guruhida barcha kompetensiya komponentlari bo‘ yicha nazorat guruhiga qaraganda sezilarli darajada yuqori o‘ sish qayd etildi, bu esa Byram va Deardorff nazariy modellarini raqamli ta’lim texnologiyalari (Godwin-Jons, Uorshauer, Chapell asoslarida) bilan uyg‘ unlashtirishning ilmiy-metodik asoslanganligini isbotlaydi.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, quyidagi tavsiyalar ilgari suriladi: oliy ta’lim muassasalarining filologiya va tarjimashunoslik yo‘ nalishlari o‘ quv dasturlariga transprofessional topshiriqlar tizimini integratsiya qilish; o‘ qituvchilar uchun raqamli-transprofessional topshiriqlar bankini yaratish; talabalarning reflektiv kompetensiyasini rivojlantirish maqsadida elektron portfolio va reflektiv kundalik amaliyotini joriy etish.

Tadqiqotning cheklovlari qatoriga tanlanma hajmining nisbatan cheklanganligi (bitta oliy ta’lim muassasasi doirasida) va eksperiment muddatining bir o‘ quv semestri bilan chegaralanganligi kiradi. Kelgusi tadqiqotlar uchun bir nechta oliy ta’lim muassasalarini qamrab oluvchi kengroq tanlanma asosida uzoq muddatli (longitudinal) tadqiqot o‘ tkazish, shuningdek sun’iy intellekt asosidagi shaxsiylashtirilgan ta’lim vositalarining transprofessional kompetensiya rivojlanishiga ta’sirini alohida o‘ rganish istiqbolli yo‘ nalish sifatida belgilandi.

MUALLIFLAR BAYONOTI

Mualliflar hissasi: Maqolaning konsepsiyasi, tadqiqot metodologiyasi, ma’lumotlar to‘ plash va tahlili, matnni yozish — Musayeva G.A. tomonidan yakka tartibda amalga oshirilgan.

Manfaatlar to‘ qnashuvi: Muallif manfaatlar to‘ qnashuvi mavjud emasligini bildiradi.

Moliyalashtirish: Ushbu tadqiqot biror grant yoki maxsus moliyalashtirish dasturi doirasida amalga oshirilmagan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘ YXATI

1. Hymes D. On Communicative Competence // Sociolinguistics: Selected Readings / ed. by J.B. Pride, J. Holmes. — Harmondsworth: Penguin, 1972. — P. 269–293.

2. Canale M., Swain M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing // Applied Linguistics. — 1980. — Vol. 1, No. 1. — P. 1–47.

3. Byram M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. — Clevedon: Multilingual Matters, 1997. — 124 p.

4. Deardorff D.K. Identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of internationalization // Journal of Studies in International Education. — 2006. — Vol. 10, No. 3. — P. 241–266.

5. Hofstede G. Culture’s Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations. — 2nd ed. — Thousand Oaks, CA: Sage, 2001. — 596 p.

6. Godwin-Jones R. Emerging technologies: The evolving roles of language teachers // Language Learning & Technology. — 2018. — Vol. 22, No. 3. — P. 1–19.

7. Warschauer M. Technology and Social Inclusion: Rethinking the Digital Divide. — Cambridge, MA: MIT Press, 2003. — 254 p.

8. Chapelle C.A. Computer Applications in Second Language Acquisition: Foundations for Teaching, Testing and Research. — Cambridge: Cambridge University Press, 2001. — 224 p.

9. Musayeva G.A. Viki-texnologiyalar asosida talabalarning yozma ingliz tili kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi: PhD dissertatsiyasi avtoreferati. — Toshkent, [yil]. — 52 b.

10. Mirziyoyev Sh.M. "Raqamli O‘ zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash to‘ g‘ risida: O‘ zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. — Toshkent, 2020.